

5. Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пасічник О.В., Чернікова Л.А.) : затв. наказом МОН України від 12.07.2021 № 795. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. Київ, 2021. URL: <http://surl.li/aacbo>
6. Модельна навчальна програма «STEM. 5-6 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти : затв. наказом МОН України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки від 29.09.2021 № 1031). Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. Київ, 2021. (авт. Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є.) URL: <http://surl.li/aacbo>

ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РЕФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Блажко Олег Анатолійович

доктор педагогічних наук, професор кафедри хімії та методики навчання хімії,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
blazhk.oleg@ukr.net

Реформування вітчизняної системи загальної середньої освіти, а саме: переорієнтація освітнього процесу з предметоцентричного на дитиноцентричний, перехід від знаннєвої до компетентнісної парадигми освіти, запровадження профільного навчання у старшій школі, відповідне оновлення змісту та структури навчальних програм шкільних предметів, прийняття нової редакції Державного стандарту базової середньої освіти, – ставить перед вищою педагогічною освітою завдання модернізації підготовки майбутнього вчителя з урахуванням вимог сьогодення та сучасних освітніх тенденцій.

Важливим компонентом методичної підготовки майбутніх учителів хімії є дидактично обґрунтований зміст. Ми вважаємо, що зміст методичної підготовки майбутніх учителів хімії – це дидактично обґрунтована система інтегрованих наукових хімічних, психолого-педагогічних та методичних знань, умінь та навичок, способів і досвіду професійної діяльності, якою повинні оволодіти студенти для успішного та результативного проектування освітнього процесу [1, с. 183].

При конструюванні змісту методичної підготовки майбутніх учителів хімії необхідно керуватися такими вимоги:

1. При відборі і структуруванні змісту методичної підготовки необхідно враховувати як загальні принципи побудови змісту освіти, так і спеціальні дидактичні принципи.

2. Зміст підготовки повинен відповідати цілям обраної моделі освіти, відображати сучасні тенденції розвитку вітчизняної освіти та основні напрями інноваційних процесів у освіті.

3. Відбір змісту підготовки повинен розкривати особливості та напрями професійної діяльності вчителя в освітньому закладі та специфіку його

професійно-педагогічної підготовки.

4. Змістовий компонент підготовки повинен відображати зміст і структуру шкільного предмету та досвід застосування набутих знань на практиці на основі проектування педагогічної діяльності.

5. Структурування змісту підготовки повинно передбачати розвиток інноваційного стилю мислення, забезпечення особистісного професійного саморозвитку вчителя як умови його здатності до інновацій [2].

Також ми повністю погоджуємося з думкою О.А. Біди, яка зазначає: «у змісті методичної підготовки повинні бути подані знання, способи та досвід творчої діяльності, які повинні постійно переосмислюватися, оскільки майбутній вчитель працюватиме в умовах реформування освіти, що відбувається шляхом збільшення багатоваріантності організаційних форм, а також методичних систем навчання» [3, с. 248].

Окрім вищевизначених вимог до відбору змісту спеціально-методичної підготовки майбутніх учителів хімії пропонуємо враховувати також визначені в ході дослідження специфічні принципи: наступності, модульності, відповідності змісту методичної підготовки вимогам шкільної хімічної освіти.

Принцип наступності реалізується у два етапи, перший етап полягає у наступності при вивченні хімічних, психолого-педагогічних та методичних дисциплін на бакалаврському рівні вищої освіти, а другий етап полягає в тому, що методичні знання, сформовані під час вивчення навчальних дисциплін на першому рівні вищої освіти, повинні розширюватися та поглиблюватися в процесі теоретичного навчання і практичної підготовки здобувачів вищої освіти рівня «магістр», забезпечуючи послідовність у формуванні спеціально-методичних знань, умінь, навичок, досвіду професійної діяльності та їх цілісність.

Реалізацію даного принципу можна прослідкувати на прикладі бакалаврської освітньої програми «Середня освіта (Хімія)»: Загальна хімія → Техніка хімічного експерименту → Неорганічна хімія → Органічна хімія → Аналітична хімія → Педагогіка → Психологія → Методика навчання хімії → Методика розв'язування задач з хімії → Основи педагогічної майстерності → та інші вибіркові дисципліни.

Навчальна дисципліна «Методика навчання хімії» передбачає формування у майбутніх учителів як загально-методичних знань, так і знань з методики навчання хімії в основній школі, а навчальна дисципліна «Методика навчання хімії у профільній школі», що вивчається магістрами, покликана розширити та поглибити знання про особливості навчання хімії у старшій школі на рівні стандарту та профільному рівні. Отже, застосування принципу наступності у змісті спеціально-методичної підготовки студентів сприяє систематизації знань та забезпечує комплексну методичну підготовку майбутніх учителів хімії до виконання своїх професійних завдань.

Принцип модульності передбачає структурування змісту методичної

підготовки майбутніх учителів хімії за допомогою розробки змістових модулів, які включають логічно завершені частини навчального матеріалу. Виділені змістові модулі передбачають реалізацію певних професійних завдань майбутнього вчителя хімії профільної школи і націлені на формування в них системи теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності. Модульна побудова змісту навчальної дисципліни забезпечує системність та логічність освітнього процесу.

Принцип відповідності змісту методичної підготовки вимогам шкільної хімічної освіти передбачає моделювання змістового компонента методичної системи підготовки майбутніх учителів відповідно до сучасних тенденцій розвитку та реформування загальної середньої освіти. Даний принцип покликаний забезпечити своєчасність та ґрунтовність підготовки майбутніх учителів хімії до педагогічної діяльності в умовах реформування освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Відповідно до даного принципу, модернізація методичної підготовки майбутнього вчителя хімії може здійснюватися двома способами. Перший спосіб полягає у доповненні та реконструкції змісту уже існуючих навчальних дисциплін. Прикладом може бути введення до курсу «Методика навчання хімії» таких питань, як-от: компетентнісний підхід в хімічній освіті (ключові та предметна компетентність з хімії, компетентнісний потенціал навчального предмета хімія, наскрізні змістові лінії та особливості їх реалізації у навчанні хімії); мета, завдання та структура шкільної хімічної освіти; принципи конструювання змісту шкільного курсу хімії з урахуванням нової філософії освіти; особливості методики формування хімічних понять у зв'язку зі зміною структури шкільного курсу хімії та ін.

Другий спосіб передбачає розробку та введення у освітню програму нових дисциплін. Наприклад, з метою підготовки майбутнього вчителя до формування в учнів основної школи свідомого вибору профілю навчання у старшій школі нами розроблено зміст вибіркової дисципліни «Методика організації допрофільної підготовки з хімії учнів основної школи».

Так, зміст методичної підготовки майбутнього вчителя хімії у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відповідає вимогам сьогодення, оскільки модернізований у відповідності до сучасних освітніх тенденцій за допомогою двох вищевказаних способів, і, зокрема, реалізується шляхом вивчення удосконалених навчальних дисциплін, а також за рахунок введення нових дисципліни.

Отже, методична підготовка майбутніх учителів хімії реалізується за рахунок впровадження в освітній процес навчальних дисциплін, що сприяють формуванню у студентів як загальних, так і фахових компетентностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блажко О.А. Підготовка майбутніх учителів до профільного навчання хімії учнів

- загальноосвітніх навчальних закладів: теоретико-методичні засади: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 328 с.
2. Козак Л. В. Зміст підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Науково-методичний журнал. 2013. Випуск 3-4. С. 60–68.
 3. Біда О. Удосконалення системи підготовки майбутніх учителів – проблема сьогодення. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Львів, 2005. Вип. 19. С. 247–253.

МЕТОДИЧНЕ ПОРТФОЛІО ЯК ЕФЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧО- МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ

Романюк Руслана Костянтинівна

доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, доцент, декан природничого факультету, Житомирський державний університет імені Івана Франка

melnychenko.ruslana@gmail.com

Важливими завданнями, що стоять перед суспільством, є підвищення якості освіти та зростання рівня професійної компетентності вчителя як ключової фігури педагогічних реформ. Виклики останніх років – епідемія COVID-19, воєнна агресія на території нашої країни, перехід на дистанційне навчання закладів загальної середньої, передвищої і вищої освіти заставили по-новому організовувати процес підготовки майбутніх учителів дисциплін природничо-математичного циклу, шукати нові технології та методи роботи зі здобувачами освіти. Провідного значення набуває особистість студента, його інтереси, досвід, потреби, працелюбство, вміння організувати свій час, здатність до творчості і самоосвіти, самостійності у прийнятті рішень і їх виконання. У зв'язку з реаліями сьогодення зростає значимість самостійної роботи студентів та пошук ефективних форм, методів її оцінювання.

Однією із ефективних технологій, яка застосовується з метою автентичного оцінювання результатів навчання та/або професійної підготовки фахівців, дозволяє дізнатися, що людина уміє, знає, досягла за певний проміжок часу, є технологія портфоліо.

Поняття «портфоліо» (від англійського *portfolio* – портфель, папка для справ і документів або від французького *porter* – викладати, формулювати і *folio* – сторінка, досье, збірка, досягнення) прийшло в педагогіку зі сфери бізнесу і мистецтва внаслідок зміни парадигми освіти із знаннево-інформаційної на особистісно зорієнтовану, практичну, професійно спрямовану. Одним із трактувань «портфоліо» в тлумачному словнику є «набір документів, зразків робіт, фотографій та ін., які дають уявлення про запропоновані працедавцю (замовнику) можливості, послуги спеціаліста; про його досвід в обраному напрямку; одна із важливих складових пошуку роботи через Інтернет» [6].